

EI TUOMITA. SE VOISIT OLLA SINÄ. PÄIHDEONGELMA JA STIGMA

MIKÄ STIGMA ON?

- Ihmiseen tai hänellä olevaan sairauteen tai ominaisuuteen liitetty ennakkoluulo tai leima, joka aiheuttaa häpeää ja heikentää itsetuntoa
- Stigma syntyy vuorovaikutuksessa yhteiskunnassa sekä yhteisöissä ja voi aiheuttaa syrjintää
- Voi olla yksilölle kokemuksena haitallisempi kuin asia, josta stigma aiheutuu, ja siirtyä myös stigmaa kantavan läheisiin tai hänen kanssaan työskenteleviin ammattilaisiin
- Päihdeongelmaan liittyvä stigma sisältää yleistyksiä ja stereotyyppioita ongelman luonteesta (esim. itseaiheutettu ongelma) ja ongelmista kärsivistä ihmisistä (esim. oletus siitä, että alkoholi-ongelmasta kärsivä ”haluaa vain” juoda)

STIGMAN TYYPIT

- **Rakenteellinen stigma** -päihdeongelmista kärsiviin liittyvät syrjivät periaatteet ja käytännöt, jotka näkyvä palvelujärjestelmässä ja lainsäädännössä ja sen soveltamisessa
- **Sosiaalinen stigma** -päihdeongelmista kärsiviin liitetyt negatiiviset käsitykset ja yleistykset
- **Koettu stigma** -päihdeongelmista kärsivä on sisäistänyt negatiiviset näkemykset ja liittää ne itseensä
- **Assosiatiivinen stigma** - päihdeongelmista kärsivien omaisia, muuta lähipiiriä tai hänen kanssaan työskenteleviä ammattilaisia koskeva stigma

MITEN PÄIHDEONGELMAAN LIITTYVÄ STIGMA ILMENEE?

- Palvelurakenteissa stigma saattaa ilmetä niin, että palveluiden pääsyn sisäänottoperusteet ovat syrjiviä, päihdeongelma nähdään hyvin stereotyyppisesti tai niin että lainsäädännössä ja sen soveltamisessa on puutteita
- Laajemmin yhteiskunnassa esiintyvinä yleistävinä käsityksinä ja mielipiteinä päihdeongelmista kärsivistä ihmisistä: haukkumisena, syyttämisenä ja myötätunnon puutteena
- Yksilötasolla häpeänä, välttelynä, pelkona ja puolustelevana käytöksenä, uskon puutteena omiin mahdollisuuksiin, erilaisina psyykkisinä oireina
- Omaisilla myötähäpeänä, itsesyytöksinä ja erilaisina psyykkisinä oireina
- Ammattilaisilla työuupumuksena ja oman työn arvostuksen puutteena

MITEN STIGMAA VOI VÄHENTÄÄ?

- Asiakaslähtöiset palvelut ja sellaiset toimintatavat, joissa ”ihminen on ensin”
- Työntekijöiden kouluttaminen päihderiippuvuudesta ja päihdeongelmista kärsivien ihmisten kokemuksista
- Lainsäädännön kehittäminen ja sen noudattamisen valvonta
- Vaikuttaminen suuren yleisön asenteisiin
- Myönteinen vuorovaikutus, kohtelu ja kohtaaminen
- Stigmaa kokevan tukeminen ja mukaan ottaminen
- Uskon ja toivon luominen
- Läheisten tukeminen
- Ammattilaisten arvostus

EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN
JÄRJESTÖVERKOSTO